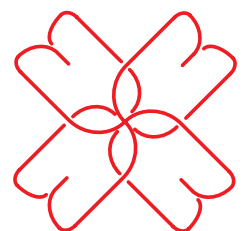

met Witmarsum, Fryslân
als keer- en kernpunt
in de doperse migratiegeschiedenis

Project voorstel (Versie 10 september 2013)

Vorbereid door: Fernando Enns, hoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam en Universität Hamburg,
Piet Visser, hoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam
en Kees Knijnenberg, secretaris van de Stichting Internationaal Menno Simons Centrum

internationaal
MENNO SIMONS
centrum

Stichting Internationaal Menno Simons Centrum
Doopsgezind Seminarium-Vrije Universiteit Faculteit der Godgeleerdheid

Samenvatting

Doelstelling

Bezoekers aan Fryslân, zowel vanuit Nederland, Europa als elders uit de wereld, zullen naast andere voor de provincie specifieke cultureel-toeristische hoogtepunten, de rijkdom aan kerkelijk cultuurgoed bewonderen. In veel steden, maar vooral ook in dorpen vindt de bezoeker o.a. de doopsgezinde vermaningen in vele varianten, die vergeleken bij de grotere dorpskerken qua soberheid minstens zo markant zijn voor het stads- en dorpsgezicht. Kerkgebouwen ook, die in menig geval een nieuw gebruik hebben gekregen, doordat ledentalen van kerkelijke gemeenten de laatste decennia snel zijn gedaald. Hoewel altijd een minderheid van 'stillen in den lande' hebben doopsgezinden in Fryslân door vijf eeuwen heen een grote rol gespeeld, zowel in religieus, maatschappelijk als in economisch opzicht. Zonder de invloed en de betekenis van Menno Simons zou dat ondenkbaar zijn geweest. Opname in de Friese canon bevestigt zijn belangrijke rol voor de geestelijke ontwikkeling van de bevolking. De in Witmarsum geboren kerkhervormer heeft sinds 1536 de doperse beweging voorgoed richting gegeven dankzij het destijds volledig onbegrepen, en dus verketterde pacifisme aan zijn nu wereldwijd ruim 1,6 miljoen navolgers. De verspreiding van die beweging door Europa, en later ook elders in de wereld, was het gevolg van gewelddadige overheidsdwang, religieuze onderdrukking en vervolging en beknutting van economische mogelijkheden. Gelijke rechten van de dopers zijn eeuwenlang ontkend. Het staat buiten kijf dat het doperse denken over tolerantie, respect voor andersdenkenden en minderheden, het principiële afwijzen van (staats)geweld belangrijke betekenis gehad voor het doorlopend proces naar Europese eenwording. Een eenwording die verscheidenheid respecteert en minderheden beschermt. Aspecten van die identiteit en hun culturele, economische en ethische bijdrage aan een verzoend Europa, zullen via een website en een migratie-toer worden uitgelicht en gepresenteerd, zowel op lokaal en regionaal als op nationaal niveau.

Het project 'euMENNet/Welcome to Mennonite Europe' wil bestaand en toekomstig bezoek aan Fryslân en de andere relevante plekken van doperse aanwezigheid in Europa, 'het verhaal achter de muren' van het kerkelijk cultuurgoed vertellen aan de huidige en komende generaties vanuit de provincie waar het ooit begon, en ook weer terugkerend naar de plekken aan de Friese westkust waar het ooit begon. Doperdom was en is nooit een kwestie van eenrichtingenverkeer, maar gaat vise versa. In Witmarsum vindt de bezoeker het monument ter nagedachtenis aan Menno Simons en in Pingjum het schuilkerkje, waar op eigentijdse manier uitleg wordt gegeven over Menno Simons en de veelkleurigheid van zijn navolgers.

Aanleiding

Ten gevolge van de radicale maatschappelijke standpunten van de doperse beweging (volledige scheiding van kerk en staat, het ontnemen van de politieke macht en hiërarchie van de kerk, de volwassenendoop op basis van persoonlijke keuze, de roep om vrijheid van geloof en meningsuiting), werden de dopers beschouwd als vijanden van de nationale staatsorde en werden hun burgerrechten met voeten getreden in grote delen van 16e-eeuws Europa. Zij werden beschouwd als kettters en hevig onderdrukt en vervolgd door kerk en staat met honderden doden tot gevolg door zowel de politieke als de kerkelijke macht. Zowel de allereerste als de alleraantlaatste martelaar in de Lage Landen werden op Friese bodem, in Leeuwarden, geëxecuteerd: Sicke Freerks in 1531 en Reytse Aysesz in 1574.

Als gevolg van de ketterjacht gingen de doperse gemeenten ondergronds; naastenliefde werd een praktisch beginsel van zelfredzaamheid, solidariteit en een sterke ethische gerichtheid kenmerkten toen 'de stillen in den lande'. Een deel van Menno's aanhang ging op de vlucht en dat trok naar plekken waar regionale vorsten beperkte vrijheden aan hen verleenden. Dankzij de grote interne cohesie, een sobere levensstijl en streng arbeidsethos werden zij echter al gauw zowel een economische, als een culturele 'macht' in die regio's, zich loyaal en sociaal gedragend te midden van andere bevolkingsgroepen. Op deze manier konden zij zich verspreiden van het west, Vlaanderen, Holland en Friesland tot oost, Polen en Oekraïne. Veel van de ethische waarden van de 16e-eeuwse dopers en mennisten zijn in de loop der tijd in het 21ste-eeuwse Europa gewaardeerd en geïntegreerd als algemeen aanvaarde burgerrechten. Maar is de maatschappelijke en mentale cohesie in het huidige Europa daarmee ook een feit geworden?

Het is daarom zo belangrijk om voorbeelden, die verbinden te gebruiken uit de eigen Europese geschiedenis, die enerzijds het belang aantonen van tolerantie, vrijheid en succes in economisch opzicht, maar vooral ook die van de diepgewortelde ethische overtuiging met betrekking tot de zorg voor de zwakkeren en meest kwetsbaren, geweldloosheid en solidariteit en de gezamenlijke politieke erkenning en verantwoordelijkheid voor elkaars landsgrenzen.

Oplossing

Met de hulp van moderne, eigentijdse communicatie technieken zullen de eerdergenoemde aspecten onder de aandacht worden gebracht. Voorbereidingen voor dit project zijn gestart aan het begin van 2012 en vanaf oktober 2013 tot eind 2014 staan de volgende producten ter uitvoering gepland:

- Een meertalige website: 'eumen.net'. De site wordt gelanceerd in de zomer van 2014 en zal een indruk geven van de doperse omzwingingen op het Europees continent, met Friesland als draaipunt in de doperse geschiedenis, naar zowel een breed publiek als wetenschappers. De specifieke kenmerken van de doperse beweging alsmede hun invloed op de maatschappij door de eeuwen heen zal ook ruime aandacht krijgen.
- Als basis voor de website wordt een internet database opgebouwd, voorzien van een Content Management System (euMENNet). Deze kan in de toekomst zodanig worden ontwikkeld, dat de database ook voor andere cross-media toepassingen zal worden gebruikt.
- Publieksactiviteiten op locatie in Friesland en elders in Europa gedurende de Doperse Migratie Toer zomer 2014, mede als presentatiemogelijkheid van de website 'eumen.net' en ter introductie van de in ontwikkeling zijnde toeristische Europees Doperse (Pelgrims) Route 'Welcome to Mennonite Europe'.

Europees samenwerkingsproject

In het voorbereidingstrajekt wordt als partners reeds vanaf september 2012 samengewerkt met een aantal Europese doperse, culturele en wetenschappelijke instellingen. Er is grote bereidheid tot medewerking aan dit project getoond. Van de Europese partners wordt verwacht dat zij de benodigde inhoud voor de database bijeen brengen en voor presentatiedoeleinden gereed maken. Afhankelijk van hun deskundigheid zullen Europese partners ook voor specifiekere taken/onderdelen worden ingezet.

Stichting Internationaal Menno Simons Centrum

Doopsgezind Seminarium-Vrije Universiteit Faculteit der Godgeleerdheid

Organisatie

Aanpak

De project-organisatie wordt geleid door Prof.dr. Fernando Enns, hoogleraar Doperse (Vredes) Theologie en Ethiek in nauwe samenwerking met Prof.dr. Piet Visser, hoogleraar van de Geschiedenis van het Doperdom en Aanverwante Stromingen, beiden verbonden aan de Faculteit Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit te Amsterdam/Doopsgezind Seminarium Amsterdam. Het seminarium is verantwoordelijk voor het samenbrengen en inhoudelijk toetsen van de invoergegevens voor het 'content management system', ingebracht door de Europese partners van het project. Het bestuur van de Stichting Internationaal Menno Simons Centrum is verantwoordelijk voor de vormgeving, ontwikkeling en uitvoering van diverse media uitingen, waaronder de website 'eumen.net', 'Doperse Migratie Toer' en de Europees-doperse (pelgrims) route 'Welcome to Mennonite Europe'. Samengewerkt wordt met instellingen, zoals Tresoar in Leeuwarden en Bijzondere Collecties van de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam voor het samenbrengen van voor de doperse beweging relevante documentatie en beeldmateriaal.

Stuurgroep

Representanten van de Europese partner-organisaties vormen samen de Stuurgroep van het project. Voorzitter is Prof.dr. Fernando Enns.

Europese partners

- Duitsland
 - Duitsland Noord: Universität Hamburg-Arbeitsstelle Theologie Friedenskirchen/Prof.dr. Fernando Enns
 - Russland-Deutsche: Bund Taufgesinnter Gemeinden/Johann Richert
- Oostenrijk-Duitsland Zuid
 - Mennonitische Freikirche Österreich/Martin Podobri
- Frankrijk
 - Centre Mennonite de Paris/Neil Blough
 - Association des Églises Évangéliques Mennonites/Max Wiedmer
- Zwitserland
 - Theologisches Seminar Bienenberg/Frieder Boller
- België
 - Centre Mennonite de Bruxelles/Peter Crossmann
- Polen
 - Stowarzyszenie Miast Partnerskich Nowego Dworu Gdańskiego/Harry Lau
 - Torun Copernicus University/Michal Targovski
 - Foundation for preservation of Joint Cultural Heritage Terpa/Jerzy Szalygin
- Litouwen
 - LCC University Klaipėda/Marlene Wall
- Oekraïne
 - Dnipropetrovsk National University/Prof.dr. Svetlana Bobyleva en Prof.dr. Natalya Venger
 - Ukraine Mennonite Centre/Dima Bratchenko

Stichting Internationaal Menno Simons Centrum

Doopsgezind Seminarium-Vrije Universiteit Faculteit der Godgeleerdheid

Projectteam

Het projectteam bestaat uit de volgende personen:

- Prof.dr, Fernando Enns, voorzitter
- Prof.dr. Piet Visser, adviseur
- Ir. Antoinette Hazevoet, projectleider
- Dr. Pieter Post, data coördinator
- Kees Knijnenberg, product ontwikkeling

Uitvoerende teams

- Redactie/vertalingen team
- Video en audio team
- Ontwikkelingsteam CMS/Website
- Ontwikkelingsteam Migratie Toer Karavaan en Doperse (pelgrims) Route
- Vormgevingsteam

CMS ontwikkeling

Ontwikkelingsteam CMS

- Annelies Bohlken (Nederland/briefing)
- Dima Bratchenko (Oekraïne)
- Johannes Dyck (Duitsland)

Hosting

De hosting zal plaatsvinden in Nederland

Implementatie en onderhoud

Implementatie en onderhoud vindt plaats in Molochansk (Oekraïne) o.l.v. Dima Bratchenko.

Toe te passen talen

- zwitsers duits
- frans
- nederlands
- hoogduits
- plautdiets
- pools
- russisch
- engels (alle basis informatie)
- onderdelen van de presentatie worden uitgevoerd in het fries

Invoer data

De invoer vindt decentraal plaats vanuit acht verschillende Europese locaties

Structurele kosten

Hosting CMS en website en onderhoud € 370,- per maand

Website ontwikkeling

Ontwikkelingsteam website

- Annelies Bohlken (Nederland)
- Dima Bratchenko (Oekraïne)
- Janneke Leerink (Nederland)
- Nelleke Schiere (Nederland)
- Jelien Veenstra (Nederland)
- Sjouke Visser (Nederland)
- Max Wiedmer (Frankrijk)

Bereik

De website is bedoeld om wereldwijd bekendheid te geven aan de relevantie van aanwezigheid van vijf eeuwen Doperse aanwezigheid in Europa. Inclusief de actualiteit.

Basis keuzes

- Talen
 - Engels als basistaal voor data en commentaren CMS en sound slides.
 - Interviews in video spots in betreffende landstaal met ondertiteling: duits, frans, nederlands, pools, russisch en engels.
- Basisomvang (tekst plus beeld)
 - acht video spots
 - Zwitserland
 - Frankrijk
 - België/Nederland
 - Duitsland Noord
 - Polen/Litouwen
 - Oekraïne
 - Oostenrijk/Duitsland Zuid
 - Duitsland-Rusland Deutsche
 - twaalf sound slides, w.o. acht thema's:
 - ware vrede
 - geloof
 - verzoening
 - vertrouwen
 - veerkracht
 - tolerantie
 - mededogen
 - verbondenheid
 - gemiddeld 12 pagina's per partnerland(combinatie)

Stichting Internationaal Menno Simons Centrum

Doopsgezind Seminarium-Vrije Universiteit Faculteit der Godgeleerdheid

Basis elementen

- homepage met animaties
 - kaart van Europa
 - met touch screen toegang tot video spots en thema's
 - timeline, gekoppeld aan landkaarten uit de betreffende periode
 - menuknop voor ondermeer video spots etc.
 - logo's, projecten en sponsors
- verdiepinglagen
 - migratieroutes
 - thema's
 - (bezinnings)toerisme
 - partner landen/locaties
 - personen
 - activiteiten
 - praktische info

Doperse migratie toer

Doel en bereik

Met de migratie toer wordt zo breed mogelijk bekendheid gegeven aan vijf eeuwen doperse aanwezigheid en invloed in Europa. De migratie toer zal ook nationale en internationale persbelangstelling stimuleren om daarmee de bijzondere plaats van de dopersen in Europa te kunnen benadrukken. De route vangt aan in Zürich in Zwitserland, omdat daar de doperse beweging is ontstaan. Een van de hoogtepunten van het toer programma (als 'kern- en keerpunt in de doperse geschiedenis') zal in Friesland plaatsvinden. De toer route kan worden gevolgd via de website en app, waarmee verdere bekendheid van het project wordt bevorderd.

De route (totaal ca. 8.500 km) en tijdschema

- van Zwitserland/Zürich, Emmental, Liestal, Bazel - 200 km
 - 29 juni tot 3 juli
- naar Frankrijk/Montbéliard, Straatsburg, Parijs - 600 km
 - 4 juli tot 8 juli
- naar België-Nederland/Brussel, Antwerpen, Amsterdam, Witmarsum, Leeuwarden, Groningen - 750 km
 - 9 juli tot 14 juli
- naar Duitsland Noord/Krefeld, Bremen, Hamburg, Bad Oldesloe - 450 km
 - 15 juli tot 20 juli
- naar Polen-Litouwen/Gdansk, Nowy Dwór, Klaipėda, Torun, Warschau - 2.000 km
 - 21 juli tot 4 augustus
- naar Oekraïne/Kiev, Dnipropetrovsk, Molochansk, Chortitza - 1.400 km
 - 5 augustus tot 19 augustus
- naar Oostenrijk-Duitsland Zuid/Wenen, Linz - 1.750 km
 - 20 augustus tot 25 augustus
- naar Duitsland Zuid-Duitsland Oost/Augsburg, Bolanden, Berlin, Bielefeld, Detmold - 1.200 km
 - 26 augustus tot 31 augustus

Combineren met andere gebeurtenissen

- In de zomer van 2014 wordt in Europa herdacht dat 100 jaar geleden WWI uitbrak.
- De toer valt binnen de periode, dat de Calvijn (REFO500) en Luther herdenkingen plaats vinden.
- Gelijktijdige gebeurtenissen tijdens de toer worden verzameld en benut.
- Op lokatie worden lokale aspecten/activiteiten in de programmering verwerkt.

De toer karavaan

- promotietrailer voorzien van een expositie, twee binnenschermen en een groot buitenscherm
- een personenbus voor 7 personen

Stichting Internationaal Menno Simons Centrum

Doopsgezind Seminarium-Vrije Universiteit Faculteit der Godgeleerdheid

Bemensing (totaal 34 vrijwilligers)

- organisatie
 - teamleider (twee verschillende vrijwilligers voor de halve toer)
 - co-teamleider/gastheer-vrouw (twee verschillende vrijwilligers voor de halve toer)
- communicatie
 - perscontacten (acht verschillende vrijwilligers)
 - fotografie/video//beeldmateriaal/presentatie (vier verschillende vrijwilligers voor de kwart toer)
- verzorging
 - voeding (twee verschillende vrijwilligers voor de halve toer)
 - onderhoud, EHBO e.d. (acht verschillende vrijwilligers)
- techniek
 - autotechniek e.d. (vier vrijwilligers voor de kwart toer)
 - presentatietechniek (vier vrijwilligers voor de kwart toer)
- per standplaats aangevuld met meerdere vrijwilligers

Omgangstaal

Van de vrijwilligers wordt verwacht, dat zij Engels als spreektaal beheersen.

Sponsoring van de lokale presentaties

Wij verwachten dat doperse instellingen, lokale doperse gemeenten en particulieren de lokale presentaties financieel zullen ondersteunen.

Ontwikkelingsteam live presentatie

- Janneke Leerink (Nederland)
- Max Wiedmer (Frankrijk)
- Nelleke Schiere (Nederland)
- Jelien Veenstra (Nederland)
- Kees Knijnenberg (Nederland)

Presentiemateriaal

Gebruik zal worden gemaakt van het gemaakte video materiaal voor de samenstelling van het presentatiemateriaal, aangevuld met relevant ander materiaal, zodanig dat wordt ingespeeld op de betreffende lokale doperse aanwezigheid.

Expositie

De bestaande expositie 'Doperse diaspora' staat model voor het samen te brengen materiaal .

Hand-outs

Eenvoudige flyers over de toer en de dopersen zullen beschikbaar zijn als hand-outs tijdens de live presentaties in de volgende talen: Duits, Frans, Nederlands, Pools, Russisch en Engels.

App van de website

Mobiele toepassingen van de website worden mogelijk gemaakt.

Stichting Internationaal Menno Simons Centrum

Doopsgezind Seminarium-Vrije Universiteit Faculteit der Godgeleerdheid

Redactie en vormgeving

Redactie team

- Piet Visser (Nederland)
 - Fernando Enns (Duitsland)
 - Dr. Pieter Post (Nederland)
- en nog nader aan te zoeken teamleden

Vormgevingsteam

- Janneke Leerink
- Nelleke Schiere
- Jelien Veenstra
- Sjouke Visser
- Max Wiedmer
- Kees Knijnenberg

Planning

Aanvragen fondsen en particulieren	1 februari 2013
Aanvraag Provincie Friesland	13 september 2013
Formele start uitvoering project	1 oktober 2013
Presentatie voor betrokkenen en briefing pers	8 mei 2014
Presentatie in doperse broederschappen	mei 2014
Start doperse migratie toer	29 juni 2014
Website 'eumen.net' on-line	29 juni 2014

Begroting

	totaal te financieren
Data aanlevering	8.000
Redactie en vertalingen	16.000
Vormgeving en PR	9.000
CMS/Website ontwikkeling	38.000
Migratie toer	17.000
Live presentaties	2.000
Flyers/app	3.000
Organisatie	7.000
Totaal kosten	100.000
	dekkingsplan:
Sponsoring migratie toer	10.000
Overheidsfondsen	44.125
Doperse fondsen/inst./particulieren	45.875 <i>(is inmiddels nagenoeg binnen)</i>